

Srs. Tomàs i Rosals recordaren que altres voltes s'havia discutit sobre dita modificació, sense restar ben determinada. Oferí el senyor President dur dits fragments a la sessió vinenta i subjectar-los a un estudi complert.

No havent-hi altres afers de que tractar, s'eixecà la sessió a les dotze hores.

Senzilles observacions fitostàtiques deduïdes de l'exploració de l'avenc de Castellsapera

Especialment invitat per a la exploració de l'avenc de Castellsapera, que devia verificar-se lo 12 dels corrents, per son iniciador, M. Marían Faura, nostre consoci, sortírem de Barcelona en lo tren de les 6'25 amb nostre Tresorer, en Asenci Codina i altres exploradors del «Centre Excursionista de Catalunya», amb qui ens juntarem a l'estació de Tarrasa. Tot conversant de temes científics arribarem a «la Barata», aont restarem gaire be tots els excursionistes per a esmorsar: amb lo Sr. Codina sols ens detinguerem per a revisar els voltants, recullint alguns exemplars de falgueres i insectes. Tot seguit, i escorcollant el tortuós camí, anarem pujant suaument, essent els primers en arribar, després de saludar a mitj camí la senyera de la patria, enlairada al cim del aspre rocam que s'alça per demunt del petit replà aont s'obra l'avenc. Acabem de arribar-hi al bell punt qu'els més ardits començaben lo descens. Les hores que trigarem en fer-ho, les aprofitarem per a pendrer notes de la vegetació dels voltants, recullir exemplars i enraonar amb els amics i excursionistes i comentar les noves que s'anaven rebent dels exploradors.

La boca del avenc, qu'es entre circular i elíptica, resta gaire be tapada per una vegetació gens migrada i característica; peus de «alsina» *Quercus ilex* L., *Juniperus phoenicia* L., (impropriament anomenat «sabina») i *J. oxicedrus* L. entremitj de «boixos» *Buxus sempervirens* L., «estepes blanques» *Cistus albidus* L., «barballó» *Lavandula spica* L., quals flors viola-

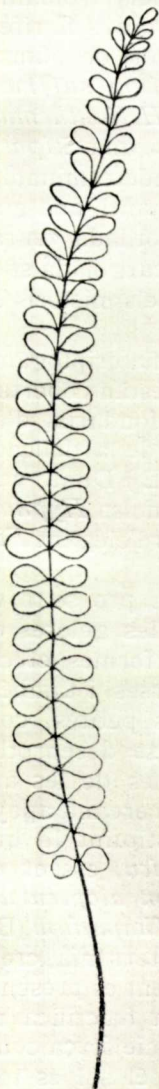
des encare lluien son tò viu entre les esmortuïdes groguenques de la *Odontites lutea* Rchb., les blavenques dels «romanís» *Rosmarinus officinalis* L., barrejades amb els tans florífers del *Bupleurum rigidum* L., sobreeixint del mitj de plantes arbustives de mes petita talla, «botjes» *Dorichnium suffruticosum* Vill., «farigola» *Thymus vulgaris* L., l'*Helianthemum hirtum* Pers., *Astragalus monspessulanus* L., una *Stipa* ja despullada, lo mateix qu'una *Luzula*, i per tant indeterminables de moment, com un *Sedum*, i derrerament, formantli una garlanda per la part del N., hi ha una molt desentrotllada «eura» *Hedera helix* L., que penja artístics brins de sa cargolada soca com si volgués amb curiosa ansietat descobrir els misteris de la fosca esquerdada.

Devallem també nosaltres a descobrir la flórula criptogàmica de l'avenc. Les parets per sa part NE. i SE. estàn cobertes, en una extensió pròximament de 6 a 7 m. de fondaria, d'un envellutat vert, constituït per l'entrellaçament de la delicada hepàtica folifera (1) *Plagiochila asplenoides* (L.) Dum., var. *minor* Nees. de color verda groguenca, la fina molsa *Hypnum alopecurum* L. veda fosca, i amb menys abundor l'elegant *Fissidens decipiens* De Not.

La hepàtica es frequent en la regió selvàtica, pro se trova desde la regió mediterrania fins al veinatje de les geleres en la alpina, presentant una munió de varietats i formes, efecte de la adaptació a zones vegetatives tant diverses, i també a condicions locals. Aquestes formes i varietats petites, com la *minor* Nees., que segons acabem de dir se desenrotlla en l'avenc de Castellsapera, són característiques de les anfractuositats de les roques seques, encare que cercant apoyo i defensa entre mitj de diverses molses, constituïnt lo que científicament en diem una *associació briològica*, essent en nostre cas la molsa protectriu lo citat *Hypnum alopecurum* L. Aquest va comprés avui baix lo subgenre *Thamnium* (Br. eur.) se trova accidentalment en la regió mediterrania, creix en tota la zona selvàtica inferior, pro comunent es presenta estèril; es més freqüent a la mitjana, en quina fructifica, no constant qu'arribi fins a la regió alpina. És especie força constant; solzament en els indrets secs i abrusats pèl sol es tor-

(1) De la serie *Jongermaniácees acrogynes*.

na agarrigada; en els voltants de les cascates, singles de les torrenteres i tallats de les roques dóna tanyes pènduls, com esdevé naturalment en les parets de l'avenc de Castellsepera; aont veuriau eixes ramificacions enlairades semblants a arbres entremitj d'extesa prada. De preferència vegeta sobre les pedres humides, cares de roques, marges dels torrents, prop de les cascates de les montanyes, rares vegades sobre la terra i l'arrelám dels arbres. El *Fissidens decipiens* De Not. (l'altra molsa que tapiça la paret de l'avenc) es tinguda com una raça o subespecie del *Fissidens adiantoides* (L.) Hedw., produïda per acomodació als indrets secs de les esclletjes de roques, soques d'arbres, i humus, que constitueixen la estació propia de dita especie. Es aquesta freqüent en la regió mediterrània, arribant fins a la zona selvática inferior.

Entremitj d'aquesta vegetació briològica, que forma la major part de la catifa vegetal de l'avenc, ixent issolades per la cara que mira a ponent unes poques motes de la falguera *Asplenium trichomanes* L., abusivament dita «falsia», una de les especies més abundantes de nostra Flora filicilògica, qual àrea de dispersió compren desde la proximitat de la costa fins la regió subalpina; mentres que molt propera del punt de descens, i encarada cap a tramontana, es desentrotlla la var. *incisa* Lindley (forma *helvetica* de Milde), hermosa varietat, caracterizada per les profundes incisions dels segments de llurs frondes, tinguda per molt rara (1) i segons pensem no citada encare de Catalunya, ni de Espanya.

De les senzilles observacions que acabem de citar en podem deduir la consecuencia de

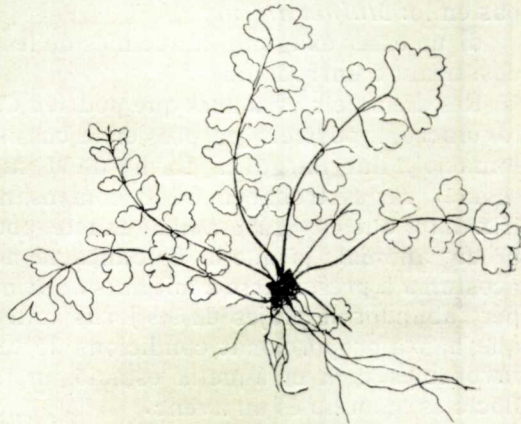
que la *catifa briològica* de l'avenc es tan rica, com pobre sa *Flora*; observant-se la llei gaire bé general de que la relació entre aquella i aquesta es inversa.

Derrerament sols cal tenir com espècies propiament *cavernícoles*, les tres citades; tenint en compte les varietats aduïdes, que ho son principalment, com resultat d'acomodació a una vida més o menys subterrània, o sia amb condicions vitals particulars de fototropisme i termotropisme. Dugues altres espècies de *Molses* trovades únicament entre un dels punts més propers a la boca de l'avenc i de la var. *incisa* Lindley de la falguera *Asplenium trichomanes* L., pensem que de cap manera's deuen inclourer entre aquelles, ni tan sols en concepte de població botànica flotant.

Com relacionat amb lo dit, afeïgirem haberse trovat

en la exploració de l'avenc de les «Pinasses» feta l'endemà, lo ja citat *Asplenium trichomanes* L. arribant a son màxim de desenrotllo, que son 20 cm., en sa forma típica, junt amb un *Mnium* (molsa), qual determinació específica pot haber ofert alguna dificultat. Respectant altres criteris i tenint com tenim completa confiança en les descripcions i notes de l'abbé Boulay, en sa preciosa obra «Muscinées de la France» ens acomodém del tot a son criteri i descripcions. A la vista i anàlisi microscòpics d'els dos únics exemplars de que habem pogut disposar, pensem que's tracta del *Mnium undulatum* Neck. tipo.

Les raons per a fonamentar aquesta nostra decisió son les següents:

ASPENIUM TRICHOMANES VAR.
INCISA LINDLEY

(1) V. Première partie: *Mousses*, p. 238 i 239.

a) la llargaria dels tanys florífers (1) o fértils;

b) la color groguenca de les fulles, que si bé pot esser considerada com accidental en la majoria dels cassos, s'explica perfectament en lo nostre, per tractarse de peus nascuts en un avenc, i en conseqüència amb escàs influxe heliotròpic i fotogròpic;

c) les dimensions creixents de les fulles caulinars, no essent contretes ràpidament vers l'àpex i bassis, aixís com llur llargaria i amplaria, aquella més gran, aquesta més reduïda que no pas en lo: *Mnium affine*;

d) no esser exàgones les cèlules de les fulles, ans bé quadrades, tirant a enrrodonides.

Res diem dels caràcters que podrien deduirse dels foliols del involucrem, pedicels (porpres en la bassis, grog clars en la terminació!), llur llargaria, forma de la càpsula, opércul, peristoma..., car es trobaben en lo comensament de sa creixensa. Eix dato, que es rigurosament exacte, pot semblar estrany, per no dir anómal, ja que la fructificació normal de dita especie acostuma a presentarse a mitjants de primavera, pot explicarse per l'abundor de plujes en los jorns antecedents, hidrometeor que haurà proporcionat condicions de temperatura i humitat favorables, com en aquella estació, molt més tractant-se d'un lloc clos, com ho es un avenc.

JOAQUIM M.^a DE BARNOLA, S. J.

Sarrià, Octubre 1913

(1) Denominació impropia, pro admesa per els briòlecs.
